

Česká republika
USNESENÍ
Ústavního soudu

Ústavní soud rozhodl v plénu složeném z předsedy Pavla Rychetského a soudců Jaroslava Fenyka, Josefa Fialy, Jana Filipa, Jaromíra Jirsy, Tomáše Lichovníka, Jana Musila, Vladimíra Sládečka, Radovana Suchánka, Kateřiny Šimáčkové, Vojtěcha Šimíčka, Milady Tomkové, Davida Uhlíře a Jiřího Zemánka (soudce zpravodaj) o ústavní stížnosti **Lukáše Blažej**e, zastoupeného JUDr. Petrou Humlíčkovou, Ph.D., advokátkou, se sídlem Na Výsledku I 1523/3, Praha 4, proti usnesení **Nejvyššího správního soudu** ze dne 15. 11. 2016, č. j. Vol 17/2016-56, za účasti Nejvyššího správního soudu jako účastníka řízení, *takto*:

Ústavní stížnost se odmítá.

Odůvodnění:

I.

1. Ve včas podané ústavní stížnosti, která splňuje náležitosti stanovené zákonem č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“) stěžovatel napadl v záhlaví označené usnesení Nejvyššího správního soudu, kterým byl zamítnut jeho návrh na vyslovení neplatnosti volby kandidáta Jaroslava Doubravy do Senátu Parlamentu České republiky ve volbách konaných ve dnech 7. a 8. října 2016 (první kolo) a 14. a 15. října 2016 (druhé kolo) zvoleného ve volebním obvodu č. 31 – Ústí nad Labem, (alternativně stěžovatel navrhoval vyslovení neplatnosti voleb.). Stěžovatel je toho názoru, že napadeným rozhodnutím Nejvyššího správního soudu došlo k porušení jeho práva na soudní ochranu ve věcech voleb a článku 36 Listiny základních práv a svobod.

2. Nejvyšší správní soud v napadeném usnesení uvedl, že výhrady stěžovatele se týkaly výhradně fáze registrace kandidátů. Uvedenou právní otázkou se Nejvyšší správní soud zabýval již ve svém usnesení ze dne 9. 12. 2004, č. j. Vol 11/2004-31, ve kterém konstatoval, že v rámci řízení ve věcech neplatnosti voleb a hlasování podle § 90 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), nelze brojit proti vadám v registraci přihlášky. K napadání registrace kandidáta slouží samostatné řízení týkající se ochrany ve věcech registrace, upravené v § 89 s. ř. s. a v § 86 zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky (dále jen „volební zákon“). Od tohoto jednoznačně formulovaného závěru Nejvyšší správní soud neshledal důvodu se odchýlit ani v projednávané věci. Nejvyšší správní soud tedy uzavřel, že Politické hnutí Severočeši.cz nominovalo Jaroslava Doubravu jako svého kandidáta, fáze registrace byla uzavřena, aniž by bylo zahájeno řízení o ochraně ve věci registrace kandidátů a kandidátních listin (§ 89 s. ř. s.), přičemž po jejím uzavření nelze registraci kandidáta již

v následujících fázích volebního procesu úspěšně zpochybnit. Nejvyšší správní soud proto návrh stěžovatele na vyslovení neplatnosti volby kandidáta do Senátu ve volebním obvodu Ústí nad Labem ve dnech 7. a 8. října 2016, včetně alternativního návrhu na vyslovení neplatnosti voleb, zamítl.

3. Stěžovatel v ústavní stížnosti vyjadřuje nesouhlas se shora uvedeným závěrem Nejvyššího správního soudu, a namítá, že Nejvyšším správním soudem naznačeným postupem se nemohl svého práva domáhat, neboť ve smyslu citovaných ustanovení není dána jeho aktivní legitimace k podání návrhu na zrušení registrace kandidátní listiny. Stěžovatel přitom nemůže nést odpovědnost za to, že příslušný krok neučinila politická strana či hnutí, nebo nezávislý kandidát apod., kteří nositeli aktivní legitimace byli. Stěžovatel uvádí, že ve světle argumentace Nejvyššího správního soudu by se dotčená veřejnost proti vadné registraci kandidáta mohla bránit pouze tehdy, kdy by účelově postavila kandidáta vlastního, což je zjevně absurdní. Přitom je nepochybné, že právě případná závažná chyba v procesu registrace kandidáta, na základě které byl kandidát uváděn jako kandidát politického hnutí, jímž přitom ve skutečnosti být nemohl, měla podstatný vliv na průběh a výsledek voleb. Stěžovatel upozorňuje, že správní orgán, který rozhoduje o registraci kandidáta, je - byť prostřednictvím tajemníka - častokrát obsazován na základě politického klíče. Výklad zastávaný Nejvyšším správním soudem tak vede k situaci, kdy stávající političtí představitelé rozhodují o tom, kdo proti nim bude moci kandidovat. Stěžovatel je přesvědčen, že vyloučení voličů z možnosti napadnout proces registrace vytváří nebezpečnou situaci a nesleduje žádný legitimní cíl. Pokud se jedná o nebezpečí hromadného účelového napadání, k tomu ve volební věci doposud nikdy nedošlo, a takový postup by ani nebyl způsobitelný jakkoliv ovlivnit proces voleb. I v hypotetickém případě stovek účelových podání bude dle stěžovatele výsledkem pouze promeškání lhůty k rozhodnutí, nikoliv ovlivnění voleb, a i kdyby takový následek nastat mohl, je na zákonodárci zvolit šetrnější způsob, jak tomu zabránit.

II.

4. Rozhodnutím ze dne 25. března 2014 č. Org. 24/14, o atrahování působnosti (vyhl. pod č. 52/2014 Sb.) 30. října 2012 č. Org. 49/12, o atrahování působnosti (publikované pod č. 364/2012 Sb.), si plénum Ústavního soudu podle § 11 odst. 2 písm. k) zákona o Ústavním soudu mimo jiné vyhradilo rozhodovat o ústavních stížnostech směřujících proti rozhodnutí správního soudu o neplatnosti voleb do Parlamentu, Evropského parlamentu nebo volby prezidenta republiky nebo neplatnosti hlasování nebo neplatnosti volby kandidáta v těchto volbách ve smyslu § 90 s. ř. s. [čl. 1 odst. 1 písm. g)]. Uvedené rozhodnutí pléna se v řízení o projednávané ústavní stížnosti uplatnilo na základě čl. 2 rozhodnutí pléna Ústavního soudu ze dne. Z tohoto důvodu projednalo ústavní stížnost plénum Ústavního soudu.

III.

5. Ústavní soud poté, co posoudil obsah napadeného rozhodnutí a zvážil argumentaci stěžovatele, dospěl k závěru, že jde o návrh zjevně neopodstatněný.

6. Ústavní soud v dané právní věci zejména předesílá, že napadená rozhodnutí posuzuje kritériem, jímž je ústavní pořádek a jím zaručená základní práva a svobody; není tedy

jeho věci perfekcionistaicky přezkoumat případ sám z pozice podústavního práva. Ústavní soud totiž není primárně povolán k výkladu právních předpisů v oblasti veřejné správy, nýbrž *ex constitutione* k ochraně práv a svobod zaručených ústavním pořádkem. Naproti tomu právě Nejvyšší správní soud je tím orgánem, jemuž přísluší jako soudu první instance podle § 88 odst. 2 volebního zákona v dané oblasti správního soudnictví výklad podústavního práva. Při výkonu této pravomoci Nejvyšším správním soudem je přirozeně i tento orgán veřejné moci povinen interpretovat a aplikovat jednotlivá ustanovení podústavního práva v první řadě vždy z pohledu účelu a smyslu ochrany ústavně zaručených základních práv a svobod [srov. nález sp. zn. II. ÚS 369/01 ze dne 18. 12. 2002 (N 156/28 SbNU 401)]. V kontextu své dosavadní judikatury se Ústavní soud cítí být oprávněn k výkladu podústavního práva v oblasti veřejné správy pouze tehdy, jestliže by aplikace podústavního práva v daném konkrétním případě učiněná Nejvyšším správním soudem byla důsledkem interpretace, která by extrémně vybočila z kautel zakotvených v hlavě druhé (volební právo) a hlavě páté (právo na soudní ochranu) Listiny, a tudíž by ji bylo lze kvalifikovat jako aplikaci práva mající za následek porušení základních práv a svobod [srov. nález sp. zn. III. ÚS 173/02 ze dne 10. 10. 2002 (N 127/28 SbNU 95), nález sp. zn. IV. ÚS 239/03 ze dne 6. 11. 2003 (N 129/31 SbNU 159) a další]. K takovému zjištění však ve věci stěžovatele Ústavní soud nedospěl.

7. Domáhat se vydání rozhodnutí o zrušení registrace kandidátní listiny návrhem podle § 89 odstavce 4 s. ř. s. se může politická strana, nezávislý kandidát, sdružení nezávislých kandidátů nebo sdružení politických stran nebo politických hnutí a nezávislých kandidátů, které podalo kandidátní listinu, nebo u voleb do Senátu nezávislý kandidát nebo politická strana, která podala přihlášku k registraci, anebo při volbě prezidenta republiky nejméně dvacet poslanců nebo nejméně deset senátorů, kteří navrhli kandidáta na funkci prezidenta republiky, nebo občan, který navrhl kandidáta na funkci prezidenta republiky. Nejvyšší správní soud v odůvodnění svého napadeného rozhodnutí odkázal na své usnesení ze dne 9. 12. 2004, č. j. Vol 11/2004-31, ve kterém konstatoval, že „V rámci řízení ve věcech neplatnosti voleb a hlasování podle § 90 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), nelze brojit proti vadám v registraci přihlášky. K napadání registrace kandidáta slouží samostatné řízení týkající se ochrany ve věcech registrace, upravené v § 89 s. ř. s. a v § 86 volebního zákona. ... Tento závěr je plně v souladu s účelem a smyslem registračního řízení, v rámci nějž pověřený obecní úřad v sídle volebního obvodu toliko přezkoumává formální náležitosti podané přihlášky. Jedná se tedy o vztah mezi tím, kdo podává přihlášku k registraci, a pověřeným obecním úřadem se sídlem ve volebním obvodu; volič jím nemůže být na svých právech nijak zkrácen, a proto je logické, že ani rozhodnutí o registraci či o odmítnutí registrace nemůže s úspěchem napadat návrhem u soudu“. K uvedenému Nejvyšší správní soud dodal, že ve věcech registrace je soudní ochrana primárně zaměřena na případy rozhodnutí o odmítnutí přihlášky k registraci, které by mohlo být nezákonnou překážkou svobodné soutěže politických stran, resp. politické plurality. Je-li kandidát registrován, pak je již na svobodné úvaze voličů, zda jej zvolí či nikoliv. Tato koncepce plně odpovídá teoretické konstrukci pasivního volebního práva, které je založeno na individuálním přístupu, a jehož cílem je umožnit svobodnou soutěž politických sil v demokratické společnosti ve smyslu článku 22 Listiny základních práv a svobod.

8. Ústavní soud konstatuje, že výše uvedený právní názor Nejvyššího správního soudu je zcela v souladu se závěry, které Ústavní soud již dříve učinil ve svém usnesení sp. zn.

I. ÚS 699/02 ze dne 16. 12. 2003 (U 29/31 SbNU 375), kde mj. vyslovil, že „taxativní omezení aktivní legitimace přitom nelze považovat za protiústavní. Jeho účelem je zajištění soudního dohledu nad dodržováním rovných podmínek politické soutěže o získání senátorského mandátu a realizace ústavně zaručeného rovného přístupu k voleným funkcím, avšak takovým způsobem, který by neumožňoval volby mařit, např. zjevně účelovým soudním napadáním provedených registrací. Případné maření voleb, které by usilovalo o zablokování soutěže, je totiž také porušením pravidel soutěže. Proto jsou aktivně legitimováni účastníci předmětné politické soutěže, protože právě konkurenti jsou případným porušováním pravidel nejvíce poškozováni a protože jsou zároveň nejlépe informováni o průběhu soutěže (jde o bohatě empiricky ověřený předpoklad).“ Od těchto svých závěrů, které dostatečným způsobem reagují na námitky stěžovatele týkající se vyloučení možnosti voličů napadnout proces registrace kandidáta, Ústavní soud neshledal důvodu se odchýlit. Konstatuje naopak, že stěžovatel ve vyvolaném řízení sice napadá výsledek voleb, ale argumentuje toliko podle jeho názoru nezákonnou registrací, aniž jakkoli zpochybňuje volbu samotnou. Cesta zpochybnění výsledku registračního řízení je otevřena formou ústavní stížnosti pouze tomu, kdo se brání proti bezprostřednímu zásahu do svého ústavně zaručeného práva na přístup k voleným funkcím podle čl. 21 odst. 4 Listiny. Stěžovatel však nezákonnost registrace napadnout nemůže, neboť nejsou dotčena jeho politická práva a není proto k tomu aktivně legitimován.

9. Na základě výše uvedeného Ústavní soud mimo ústní jednání a bez přítomnosti účastníků ústavní stížnost podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu jako návrh zjevně neopodstatněný odmítl.

Poučení: Proti usnesení Ústavního soudu není odvolání přípustné.

V Brně dne 21. února 2017

Pavel Rychetský, v. r.
předseda Ústavního soudu

Za správnost vyhotovení: H. Kyprová